

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ได้เกิดวิกฤตการณ์ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุดที่คนไทยทุกคนต้องช่วยกันและทำให้ได้ การที่ประเทศไทยจะอยู่รอดได้นั้นจำเป็นต้องปฏิรูปใน 3 เรื่อง คือ ปฏิรูประบบอำนาจ ปฏิรูปสังคม และปฏิรูปการศึกษา โดยที่การปฏิรูปด้านอื่น ๆ จะไม่ประสบความสำเร็จถ้าไม่ปฏิรูปการศึกษา (ประเวศ วะสี. 2541 : 28)

การจัดการศึกษาที่ดีนั้นจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและเทคโนโลยี แต่การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล สังคม และประเทศ ยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับกระแสความคาดหวังของสังคมที่จะให้การศึกษาที่มีบทบาทในการเตรียมคนให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในสังคมโลกด้วยแล้วก็ยิ่งเห็นความสับสน ความล้มเหลวและความล่าช้าที่เป็นปัญหาของการศึกษามากขึ้น จากมุมมองหรือทัศนะของบุคคลสำคัญต่าง ๆ ที่เห็นพ้องต้องกันทำให้กล่าวได้ว่า การศึกษาของไทยเรากำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤตอย่างยิ่ง (รุ่ง แก้วแดง. 2541 : 1-2) เป้าหมายการศึกษา ปรัชญาการศึกษา การพัฒนาระบบการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็นธนาคารโลก สำนวนถูกรอบจ่าอย่างเข้มงวดให้ไปสู่การฝึกอบรมคนไทยให้กลายเป็นวิบุรุษวิรสตรีในชั้นสถาบันการศึกษา เป็นมนุษย์พิเศษที่เพื่อนฝูงและอาจารย์เชิดชวยกย่องเป็น “เด็กปัญญาเลิศ” (พิทยา ว่องกุล. 2543 : 12-13) และวิกฤตที่สำคัญของระบบการศึกษาไทย คือ ความทุกข์ของผู้เรียน เนื่องจากเนื้อหาที่เรียนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวันของเด็ก . เด็กจำใจต้องเรียนรู้สิ่งที่เป็นเรื่องไกลตัว ต้องสร้างจินตนาการด้วยความยากลำบาก และมีความทุกข์เพราะต้องท่องจำตลอดเวลาทำให้เด็กมีเจตคติต่อการเรียนไปในทางลบ มองว่าการเรียนไม่ใช่เรื่องสนุก ไม่มีความสุข ไม่น่าเรียน และยังการสอนถ้าเรียนในระดับเน้นเฉพาะความจำก็ยิ่งเพิ่มความเครียดให้เด็กมากขึ้นจนเกิดปัญหาวิกฤตเกี่ยวกับผู้เรียนและนับวันปัญหาเหล่านั้นจะรุนแรงมากขึ้น จนกระทั่งกลายเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมได้ ดังจะเห็นได้ชัดในปัจจุบันคือ การฆ่าตัวตาย ความประพฤติดีความเสเพล ความทุกข์จากการเรียนเกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา วันที่ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาจึงเปรียบได้กับวันที่นักโทษพ้นคุก คือได้ปลดปล่อยจากพันธนาการของระบบการศึกษา พ้นจากวิบากกรรมที่ยาวนาน ไม่อยากแตะต้องกับการเรียนหนังสืออีก จึงปรากฏว่าคนที่จบการศึกษากลับมาบังคับไม่ได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม นานวันเข้าก็ลืมอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้จนถึงคนที่จบปริญญาตรี ปริญญาโท

และปรัชญาเอก เมื่อเรียนจบแล้วก็ทิ้งตำรา เลิกค้นคว้าวิจัย และไม่ได้นำความรู้ที่เรียนไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพราะรู้สึกว่าได้อยู่กับการเรียนที่เป็นความทุกข์มานานพอแล้ว (รุ่ง แก้วแดง. 2543 : 2-3) นี่คือการจัดการศึกษาของไทยที่เกี่ยวกับเนื้อหาและระบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนที่ยึดเนื้อหา และครูเป็นศูนย์กลางที่จะทำให้ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้สอน โดยการปฏิรูปการเรียนการสอน

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผลมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันโลกเพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544 : 2) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้ยึดความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหลักคือ การจัดการพัฒนา "คน" ประเด็นหนึ่งที่กำหนดวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยไว้ 3 ประเด็น คือ พัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ การศึกษามุ่งพัฒนาคนที่สมดุลทั้งด้านร่างกาย ปัญญา จิตใจ และสังคม การศึกษาสอดคล้องกับวิถีชีวิต และแนวคิด กระบวนทัศน์ในการพัฒนาการศึกษา (รุ่ง แก้วแดง. 2541 : 46) ผู้ที่มีความสำคัญในการพัฒนานี้คือ ผู้สอน ซึ่งเป็นบุคลากรในโรงเรียน จึงควรได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพให้สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 มีผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาอันเป็นวาระสำคัญแห่งชาติ มีสาระสำคัญทั้งสิ้น 9 หมวด โดยเฉพาะหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน มาตรา 22 : หลักการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 : กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหามาตรา 26 : การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา มาตรา 30 : การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 : 26-28) ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทของ

การจัดการศึกษาที่มุ่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุกด้านทุกมิติ ถึงเวลาแล้วที่เราทุกคนจะร่วมมือ
พร้อมกันปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ ด้วยจิตที่อาสาและด้วยใจรักในวิชาชีพ ทั้งนี้เกิดผลทาง
การเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 : 23)

ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนในปัจจุบัน ครูส่วนใหญ่แยกการเรียนการสอนและ
การวัดผลประเมินผลออกจากกัน ซึ่งที่จริงต้องดำเนินการไปด้วยกัน และเป็นไปอย่างต่อเนื่องมี
ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและเกิดขึ้น ในเวลาเดียวกันครูส่วนใหญ่ใช้แบบทดสอบและประเมินผล
(เกรียงศักดิ์ พลยะเดช และคณะ. 2540 : 3) แบบทดสอบเป็นเครื่องมือแสดงให้เห็นพัฒนาการของ
ผู้เรียนในช่วงเวลาที่กำหนด และมีขอบเขตที่จำกัดในการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของผู้เรียน ดังนั้น ทำให้การติดตามพัฒนาการของผู้เรียนอยู่ในขอบเขตที่จำกัดจึงไม่ได้
วัดสภาพที่แท้จริงของผู้เรียนไม่สามารถประเมินกระบวนการ และผลผลิตที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง
(สุวิทย์ มูลคำ. 2540 : 21) ข้อบกพร่องหลายประการโดยเฉพาะแบบทดสอบปรนัยวัดได้เพียงความ
รู้ความจำ ไม่ครอบคลุมพฤติกรรมทุกด้านที่ต้องการพัฒนาให้นักเรียนเกิด หรือแม้แต่แบบทดสอบ
มาตรฐาน ก็ไม่สามารถวัดกระบวนการคิดที่ซับซ้อน วัดประสิทธิภาพการแก้ปัญหาไม่ได้วัด
กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนค่อนข้างน้อย การพูด การเขียน การปฏิบัติงาน การสร้างสรรค์
การเล่นดนตรี ทักษะทางสังคมวัดไม่ได้ (เกรียงศักดิ์ พลยะเดช และคณะ. 2540 : 3) จาก
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา : 26 และจากปัญหาการวัดผลและประเมินผล
ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปโดยเน้นพฤติกรรมปฏิบัติเป็นสำคัญ โดยการวัดผลและ
ประเมินผลที่จะให้ครอบคลุมในทุกด้านนั้น ครูและผู้เรียนจะต้องร่วมกันประเมินผลตามสภาพที่
แท้จริง (Authentic assessment)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 30 : ระบุว่า “ให้สถานศึกษาพัฒนา
กระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อ
พัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้.
2543 : 23) จึงกล่าวได้ว่าการวิจัยจะเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนของครู
มีประสิทธิภาพ ซึ่งการวิจัยที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือการพัฒนาผู้เรียนนั้นเรียกว่า
“การวิจัยในชั้นเรียน” (ประกอบ มณีโรจน์. 2544 : 1) การจัดการเรียนการสอนของครูที่ผ่านมา
มักจะเป็นไปในลักษณะที่ใช้พื้นฐานความรู้เดิม ความสนใจส่วนตัว และประสบการณ์เดิมเท่านั้น
มีครูจำนวนมากที่อาศัยการวิจัยเป็นเครื่องมือหรือนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางาน
ของตน (ประวิต เอราวรรณ์. 2542 : 2) การวิจัยครูส่วนใหญ่อาจมีความรู้สึกลัวยาก ทำไม่ได้ ไม่ได้
เล่าเรียนมาก่อน หากพิจารณาให้ดีแล้วงานวิจัยในชั้นเรียนไม่ยากเกินที่ครูจะทำได้

หากมีความตั้งใจจริง (สุวัฒน์ สุวรรณเขตนิคม. 2538 : 6) วิถีของการวิจัยในชั้นเรียน ครูเป็นนักเรียนในศาสตร์ของการสอนตลอดเวลาและอย่างต่อเนื่อง ส่วนสภาพชีวิตจริงของนักเรียนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนจะกลายเป็นครู ให้ครูได้ศึกษาและฝึกฝนวิทยายุทธอย่างสร้างสรรค์ในศาสตร์แห่งการสอน (ประกอบ มณีโรจน์. 2544 : 2)

การวิจัยและประเมินคุณภาพ - ประสิทธิภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2540 : คุณภาพ - ประสิทธิภาพและประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือร้อยละ 79.8 ส่วนการวางแผน หรือเตรียมการสอนด้านกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน (การเรียนรู้ชุมชน) และพฤติกรรมการเรียน การแสวงหาความรู้ของนักเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง คือ ร้อยละ 68.1-86.8 และประสิทธิภาพทางการศึกษาค่ำกว่าระดับน่าพอใจ (ค่าเฉลี่ย 48.16) (วันทยา วงศ์ศิลป์ภิรมย์ และคณะ. 2543 : 75) นอกเหนือจากตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแล้ว ตัวแปรหนึ่งที่เป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะดังกล่าว คือ การสอนของครู จากการสำรวจสภาพปัญหาการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาพบว่า ครูร้อยละ 60.07 มีความเห็นว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจนั้น มีสาเหตุประการหนึ่งมาจากตัวครูผู้สอนเอง ทำนองเดียวกันนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนต่างกัน รายงานว่า ความล้มเหลวทางการเรียนมีสาเหตุจากการสอนของครู (กรมวิชาการ. 2535 : 31) และจากการวิจัยเรื่องสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 พบว่า สภาพที่ยังไม่พอใจหรือเป็นปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ประการหนึ่งคือ ครูยังไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้สอดคล้องกับหลักการและแนวปฏิบัติของหลักสูตร ขาดการเตรียมการสอน และทำแผนการสอน (กรมวิชาการ. 2540 : 3)

สภาพปัจจุบันการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนยังไม่บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ สาเหตุหนึ่งมาจากวิธีการเรียนการสอนไม่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะช่างสงสัยและใฝ่หาคำตอบ เน้นการสอนหนังสือมากกว่าการสอนคน ครูยังเป็นผู้มีอำนาจในชั้นเรียน ครูยังคงยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้รู้มากที่สุด ถูกที่สุด และมีอำนาจมากที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนยังเป็นพฤติกรรมจำเจ และพฤติกรรมถ่ายทอด สัดส่วนการฝึกปฏิบัติการฝึกคิด และการอบรม บ่มนิสัยยังมีน้อยกว่าการท่องบ่นเนื้อหา (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 : 18) ครูยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนจากการที่ครูเป็นศูนย์กลางนั้นคงมีจำนวนมาก สาเหตุสำคัญคือครูขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการ (ทีสนา เขมมณี. 2543 : 2) นอกจากนี้ยังพบว่า กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลยังมีโรงเรียนบางส่วนที่ครู

ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 11)

จากผลการวิจัยก็พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูเป็นประเด็นสำคัญที่เป็นผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้นในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ ควรมุ่งเน้นในการพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอและตลอดเวลา เพราะครูเป็น "หัวใจของชาติ" (อัจฉรา ประไพตระกูล. 2543 : 100)

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของเรา ได้แก่ สี ขนาด ระยะทาง การเคลื่อนไหว แรงจูงใจ อารมณ์ ฯลฯ ความคาดหวัง (Expectation) ก็เป็นสิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ เมื่อผู้รับรู้อาจคาดหวังอะไรก็เตรียมพร้อมที่จะรับรู้สิ่งนั้น การเตรียมการรับรู้จึงทำให้เกิดขึ้นด้วยการสร้างความคาดหวังให้ผู้รับ (จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. 2543 : 202) ความหวังของกรมวิชาการที่จะให้ครูรับรู้แนวทางการปฏิบัติการเรียนรู้ ซึ่งจากแนวทางของหลักสูตรเดิม ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนแต่เดิมนั้นอยู่ที่ครู ถ้าครูไม่ลึกซึ้งในวิธีการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการหรือการสอนแบบโครงงาน หรือให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ไม่แม่นยำในหลักสูตรวิธีการสอนไม่เตรียมการสอนให้ดี ดังนั้นการเตรียมการรับรู้ให้แก่ครูผู้สอน กรมวิชาการได้จัดโครงการอบรมครูอบรมผู้บริหาร ทั้งที่เป็นสื่อทางไกล ทั้งโดยการมอบหมายให้สถาบันราชภัฏและมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านครุศาสตร์เข้าร่วมกันในการที่จะอบรมครู อบรมวิทยากรระดับจังหวัดและลงไปถึงระดับอำเภอ โดยสร้างทีมขึ้นมาในแต่ละจังหวัด ทั้งทีมประถม และทีมมัธยม ในการอบรมนั้น การอบรมพัฒนาครู ในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ที่ต่อไปจะเน้นการปฏิบัติการเรียนรู้ให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ครูจะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ หากมีการฝึกอบรมและให้เวลากับเขา โดยธรรมชาติแล้วใน 100 คน คนที่เข้ารับการอบรมจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ 15-20 คน ประมาณ 60-70 คนต้องใช้เวลาอบรมเล็กน้อย เพราะฉะนั้นภายใน 3 ปีมีความเชื่อว่าจะมีครูเกินกว่าครึ่งสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรพื้นฐานได้ (ประพัฒน์พงษ์ เสนาฤทธิ์. 2544 : 60-63) เกียรติภูมิของครูตกต่ำเพราะสาเหตุจากการลดความสำคัญในการประกอบอาชีพ คนที่เรียนครูไม่ได้ตั้งใจที่จะเป็นอย่างแท้จริงขาดการพัฒนาตนเองครูส่วนใหญ่ไม่ได้พัฒนาตนเอง หลังจากจบจากสถาบันฝึกหัดครูไปแล้ว ตัวครูเองไม่ค่อยสนใจศึกษาต่อขอความรู้เพิ่มเติม (รุ่ง แก้วแดง. 2543 : 53)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยคิดว่าแนวคิดของครอนบาค เกี่ยวกับการเรียนรู้มีสาระเกี่ยวกับพฤติกรรม การแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมา (มาลี จูจา. 2542 : 55) ตามนโยบายปฏิบัติการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้ปฏิบัติการบุคลากรด้วย ซึ่งจะมีการพัฒนาบุคลากร ตามแผนการดำเนินงาน โดยให้ โรงเรียนจัดแหล่งค้นคว้าหาความรู้ให้กับข้าราชการครู ให้ข้าราชการครูศึกษา

จากแหล่งค้นคว้าตามที่จัดให้ และแหล่งอื่น ๆ หน่วยงานทุกระดับจัดให้มีการประชุมทางวิชาการ สม่่าเสมอ และกระตุ้นให้ครูมีความรับผิดชอบในหน้าที่ พัฒนาดตนเองอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 28)

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ได้ดำเนินการตามวิธีพัฒนาบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยหน่วยงานที่จัดได้แก่ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นผู้ดำเนินการเองทุกขั้นตอน และหลังจากการพัฒนาบุคลากรแล้วระยะหนึ่ง บุคลากรก็กลับไปปฏิบัติงานในลักษณะเดิมอีก พบว่า กระบวนการเรียนการสอน การวัดประเมินผล ยังมีโรงเรียนที่ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรม (สำเร็จ พันธุ์ฝัก. 2541 : 4) ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมของครอนบาค

ข้าราชการครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รับการอบรมจากหน่วยงานที่จัด ได้แก่ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้อยู่ แต่ยังไม่มีการทำวิจัยเกี่ยวกับข้าราชการครู โดยเฉพาะครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อได้รับการอบรมแล้วจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินและการทำวิจัยในชั้นเรียนตามที่อบรมมา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมของครอนบาคหรือจะแสดงพฤติกรรมเหมือนกับข้าราชการครูในจังหวัดปทุมธานี แต่เนื่องจากยังไม่มีการวิจัยที่มีศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จึงสมควรที่จะให้มีการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้อกับพฤติกรรมการสอนของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาดำเนินการพัฒนาครูให้เต็มศักยภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้อกับพฤติกรรมการสอนของครูในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าทำให้ได้ข้อมูลในเรื่องของการปฏิรูปการเรียนรู้อตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 4 มาตราที่ 22-30 ตามการรับรู้ของครูระดับช่วงชั้นชั้นที่ 1 และครูระดับช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการสอนของครู เป็นรากฐานในการพัฒนาการศึกษา และเป็นแนวทางให้ครู ผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องในการศึกษา วางแผนและดำเนินการตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุด เพื่อส่งเสริมให้ครูและผู้เรียน

พัฒนาความรู้ความสามารถได้เต็มตามศักยภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้กับพฤติกรรมการสอนของครูในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ปีการศึกษา 2546 จำนวน 3,466 คน จำนวน 2,885 คน จำนวน 105 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูในเขตพื้นที่การศึกษา

พระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 520 คน จาก 86 โรงเรียน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ตามเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 (บุทธพงษ์ กัวยวรรณ์, 2543 : 83)

2. ตัวแปรที่การศึกษา ได้แก่

2.1 การรับรู้แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.1.1 กระบวนการเรียนรู้

2.1.2 การประเมินผลตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้

2.1.3 การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2.2 พฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2.2 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

2.2.3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน

2.2.4 ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การรับรู้ หมายถึง การใช้ประสบการณ์เดิมกับสิ่งเร้ามากระทบประสาทสัมผัสผู้สมองแล้วเกิดความรู้สึกระลึกรู้โดยการแปลความหมาย ตีความ ซึ่งอยู่ในรูปของความรู้ความคิดของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น โดยอาศัยประสบการณ์เดิมผสมผสานกับข้อมูลใหม่ของแต่ละบุคคล

2. การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเต็มตามศักยภาพและเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นครอบคลุมแนว

ทางปฏิรูปการเรียนรู้แต่ละด้าน

3. การรับรู้แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การใช้ประสบการณ์ในการแปลความหมายของทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเต็ม โตเต็มศักยภาพ และเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันทุกฝ่ายโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งจำแนกการรับรู้ 3 ด้าน คือ กระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ และการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

3.1 ด้านกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ จากแหล่งค้นคว้า แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อ การปฏิสัมพันธ์กันของบุคคลร่วมกันในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ รอบตัว จากการคิดวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติ ประเมินผลปรับปรุง และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการพัฒนารอบด้าน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน

- 3.1.1 การรู้จักการเรียนรู้อย่างมีความสุข
- 3.1.2 การรู้จักการเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง
- 3.1.3 การรู้จักเรียนรู้กับบุคคลอื่น
- 3.1.4 การรู้จักเรียนรู้แบบองค์รวม
- 3.1.5 การรู้จักเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตน

3.2 ด้านการประเมินผลตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูทำการประเมินผลผู้เรียนก่อนเริ่มต้นการสอน ระหว่างการเรียนการสอน และหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน จากสภาพจริง โดยการสังเกต บันทึกพฤติกรรม ทำแบบสำรวจรายการ การสัมภาษณ์ และการทดสอบ แล้วนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้

3.3 ด้านการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูจัดกระบวนการแสวงหาความรู้ความจริงของกระบวนการเรียนการสอน ค้นหาความรู้ สื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นจากการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหาการวิจัย กำหนดปัญหาการวิจัย กำหนดตัวแปรเขียน โครงร่างการวิจัย ออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การเขียนรายงานการวิจัยและนำผลสรุปที่ได้จากการวิจัย เพื่อนำไปพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

4. พฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของครูที่เกี่ยวข้องกับวิธีการและการจัดกิจกรรม การใช้สื่อ การวัดและประเมินผลในการเรียนการสอน การสร้างสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ

ต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่าง ๆ และพฤติกรรมการสอนของครูซึ่งวัดได้จากคะแนนแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งพฤติกรรมการสอนของครูแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

4.1 พฤติกรรมการสอนด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติของครูผู้สอนในการจัดทำแผนการสอนเกี่ยวกับวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า โดยระบุขั้นตอนและวิธีการสอนต่าง ๆ ในการดำเนินการสอน พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตเนื้อหาวิชาที่จะสอนในแต่ละคาบเรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในแต่ละคาบเรียนให้มากที่สุด

4.2 พฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติผู้สอนที่สามารถเลือกใช้ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละรายวิชามาใช้ประกอบการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

4.3 พฤติกรรมการสอนด้านการวัดและประเมินผลการเรียน หมายถึง การปฏิบัติของครูผู้สอนในการใช้คำถาม กิจกรรม แบบทดสอบ กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ เพื่อที่ครูจะทราบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจทักษะต่าง ๆ ในแต่ละรายวิชา รวมทั้งการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถและพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

4.4 พฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติของครูผู้สอนในการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน และความคุมชั้นเรียน โดยครูผู้สอนแสดงปฏิริยา ได้ตอบกับนักเรียนในลักษณะมีมนุษยสัมพันธ์และสัมพันธ์ภาพที่ดี จัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้นักเรียนเมื่อเข้ามาห้องเรียนแล้วเกิดความรู้สึกสบายใจ น่าสนใจ เป็นกันเอง ไม่เบื่อหน่าย อำนวยประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และครูผู้สอนจะต้องกำหนดข้อตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในห้องเรียนเพื่อความเป็นระเบียบของชั้นเรียน

5. เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2

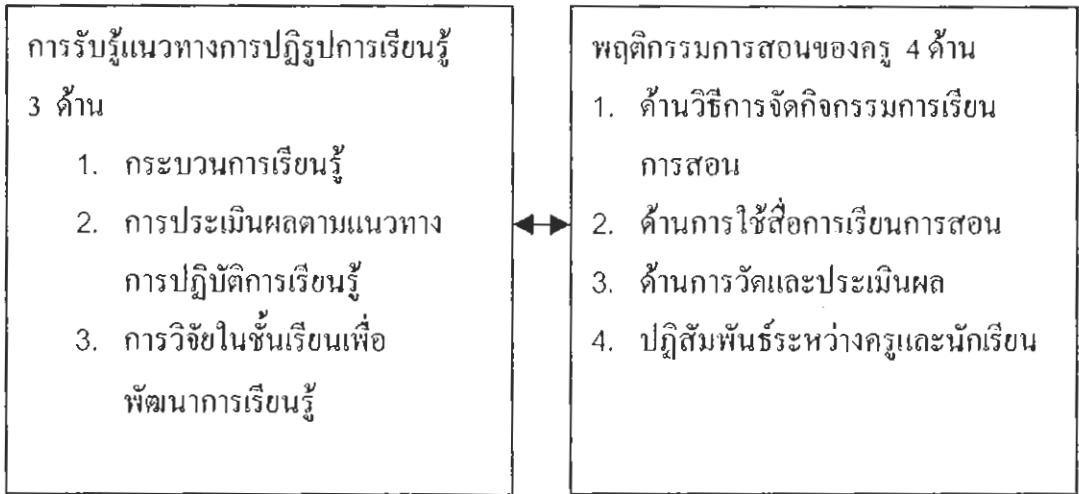
6. ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัยได้ศึกษา หลักการ ทฤษฎี และแนวคิด ของนักการศึกษา นักวิชาการ หลายท่านสรุปได้ว่า การรับรู้แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ แบ่งได้ 3 ด้าน คือ กระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลผลตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ และพฤติกรรมการสอนของครู แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ พฤติกรรมการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียน

การสอน พฤติกรรมด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พฤติกรรมด้านการวัดและประเมินผล
พฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ดังกรอบความคิดการวิจัยในภาพประกอบ 1

กรอบแสดงการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การรับรู้แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครู
ในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา